

ข้อเสนอยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

PROPOSED STRATEGY FOR DEVELOPING OF GREADUATE STUDIES MANAGEMENT

AT FACULTY OF LIBERAL ARTS AND SCIENCE NAKORN PHANOM UNIVERSITY

ดร.ศุภกร ศรเพชร*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มต่อการพัฒนา และเพื่อจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Futures Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และค่ามัธยฐาน (Median)

ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มี 9 ด้าน คือ การบริหาร หลักสูตร คณาจารย์ นักศึกษา การเรียนการสอน วิทยานิพนธ์ ห้องสมุด เครือข่าย และเทคโนโลยี ในแต่ละข้อเสนอนั้นมีแนวทางปฏิบัติในแต่ละด้านรวม 56 รายการ และข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยระดับมาก มีค่ามัธยฐาน (Mdn.) ตั้งแต่ 4.0 (ขึ้นไป) และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (I.R.) ตั้งแต่ 1.51 (ลงมา) จำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ 3 การบริหารจะต้องยึดผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก ข้อ 4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ ระบบบริหารงานบุคคล ให้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี และข้อ 42 นำระบบเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บและค้นหาข้อมูลวิทยานิพนธ์ทั้งในและต่างประเทศ

ABSTRACT

This present research study was conducted with two main purposes: (1) to investigate on current conditions, problems, and prospects of development and (2) to propose the development strategies of the graduate school development and administration of the Faculty of Liberal Arts and Sciences, Nakhon Panom University. The participants in this research were five experts and 19 specialists. In conducting research, the researcher adopted the EDFR research technique (Ethnographic Future Research) and used semi-structured interview to collect data. In terms of the semi-structured interview approach, there were two sections: (1) the interview on interviewees' status and (2) the interview on graduate school administration and other suggestions. To analyze the data, the research adopted these two statistical analysis that were the interquartile range and median.

* คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

The results showed that there were nine fields of the development strategies of the graduate school development and administration of the Faculty of Liberal Arts and Sciences, Nakhon Panom University. Those were the administration, curriculum, instructors, students, teaching and learning, thesis, library, network, and technology. In terms of each suggestion on guidelines of each field, there were 56 items, and the experts' agreement was in the highest levels. Also the results revealed there were three items analyzed and found that the median was 4.0 and above, and the interquartile range was 1.51 and below. Those three items were (1) the item 3 stated that in the administration, the benefits of the university have to come first, (2) the item 4 stated that the personnel administration systems should be developed to be effective based on the good administration, and item 42 stated that the application of technology in research data storing and searching should be used.

บทนำ

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญร่วมกันในการยกระดับการแข่งขันของภูมิภาค การร่วมแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกัน นำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เพื่อรองรับการปรับตัวการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานอย่างเสรี โดยเฉพาะการพัฒนา มาตรฐานทางการศึกษาร่วมกันของสถาบันการศึกษาในภูมิภาค จะนำไปสู่การขยายโอกาสทางการศึกษาของประชากรใน ภูมิภาคมากขึ้น ประเทศไทยส่งเสริมและให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาอย่างต่อเนื่องด้วยตระหนักดีว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยรัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงได้ กำหนดนโยบายการศึกษา ให้มีการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาใน การวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ สอดคล้องตามความต้องการของภาคผลิตและ บริการ นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) มุ่งการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 2-3)

สถาบันอุดมศึกษา เป็นองค์การที่สำคัญที่มุ่งเน้นความรู้และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญและชำนาญ เฉพาะตอบสนองความต้องการของสังคมได้ โดยเฉพาะการผลิตบัณฑิต การพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูง การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมทั้งมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจในด้านการ ผลิตบัณฑิตเพื่อออกไปประกอบอาชีพต่างๆ ตามความต้องการของสังคม การวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นแหล่งการบริหารวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของคนในประเทศให้เป็นไปตามที่เหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้นำมาซึ่ง ความสมดุลของการพัฒนาประเทศ ฉะนั้นสถาบันอุดมศึกษาในฐานะแหล่งรวมของภูมิปัญญาระดับสูงย่อมมีหน้าที่ที่ต้อง นำพาสังคมให้ก้าวไปพร้อมความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมั่นคง มีเอกลักษณ์มีจริยธรรมที่เข้มแข็งและมีศักดิ์ศรี (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์. 2542 : 20 ; ไชยา ภาวะบุตร. 2549 : 1)

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับหลังการศึกษารุ่นพื้นฐาน จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและเป็นรากฐานที่ สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองใน ด้านต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งมีการขยายตัว ของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่ทันสมัยอย่างรวดเร็ว จึงเป็นข้อต่อระลอกถึงการพัฒนาคนและคุณภาพของคนเพื่อการ พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและยั่งยืน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ว่าด้วย

การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา อุดมศึกษาถือเป็นการศึกษาขั้นสูงของระดับประเทศ เป็นแหล่งรวมวิทยาการหลากหลายแขนง และศูนย์รวมของผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ในศาสตร์สาขาต่างๆ จำนวนมาก นอกจากนี้ มีภารกิจหน้าที่สำคัญในการผลิตบัณฑิต สร้างและพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรม บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังต้องมีบทบาทสำคัญในการตอบสนอง ชี้นำ เตือนภัยและแก้ปัญหาให้กับสังคม อุดมศึกษาจึงเป็นเสมือนสมอง ชุมกำลังทางวิชาการ และจิตวิญญาณของสังคม การที่สถาบันอุดมศึกษาจะสามารถดำเนินงานตามภารกิจ ตามบทบาทหน้าที่ดังกล่าวให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน (autonomy) ทั้งด้านการบริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารบุคลากร และมีเสรีภาพทางวิชาการ (academic freedom) เพื่อคิดค้นแสวงหาความรู้ ความจริง เพื่อการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการให้กับประเทศ และสามารถแข่งขันกับนานาชาติ ทั้งนี้ ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อที่สถาบันพึงมีต่อสังคมและประเทศชาติ ภายใต้การกำกับและตรวจสอบโดยรัฐและประชาชน การบริหารจัดการอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีเอกภาพในด้านนโยบาย แต่มีความหลากหลายในรูปแบบและวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง เน้นการระดมทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546 : 24, 2552 : 2)

มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐลำดับที่ 78 เกิดจากการหลอมรวมสถานศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2548 จึงมีผลให้มหาวิทยาลัยนครพนม ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยนครพนม” ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2548 โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินั้นให้รวมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตนครพนม วิทยาลัยเทคนิคนครพนม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม วิทยาลัยการอาชีพธาตุพนม วิทยาลัยการอาชีพนาหว้า และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มาจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยนครพนม และให้มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการตามกฎหมาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูง มุ่งเน้นการกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ชุมชน โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรปริญญา (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม. 2548 : 2)

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม ได้ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษา ตั้งแต่ปี 2551 ซึ่งมี 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มี 3 สาขาวิชา ได้แก่ การบริหารการศึกษา หลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้ และวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ มีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มี 2 สาขา ได้แก่ การบริหารทั่วไป การจัดการภาครัฐและกฎหมายมหาชน ในอนาคตมีแผนการรับนักศึกษา จำนวนมากกว่า 10 หลักสูตร ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ตามความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยนครพนม มุ่งเน้นที่จะพัฒนาศักยภาพด้านความคิด ความสามารถทางวิชาการ รวมถึงการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อหาคำตอบข้อสงสัยต่างๆ โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำเสนอ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ด้วยสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาดังกล่าว มหาวิทยาลัยนครพนม มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆ เพิ่มมากขึ้นทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก เป็นเหตุให้ต้องปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยนครพนม อีกทั้งเสริมสร้างคุณภาพมาตรฐานทางการจัดการเรียนการสอนให้มีความทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในบริบทที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้มหาวิทยาลัยนครพนมเป็นแหล่งผลิตผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิรู้ และ

ภูมิปัญญา โดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคนของสังคมและเป็นนักวิชาการระดับสูง จึงต้องได้รับแนวทางหรือนโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยนครพนมให้ได้มาตรฐานตามเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

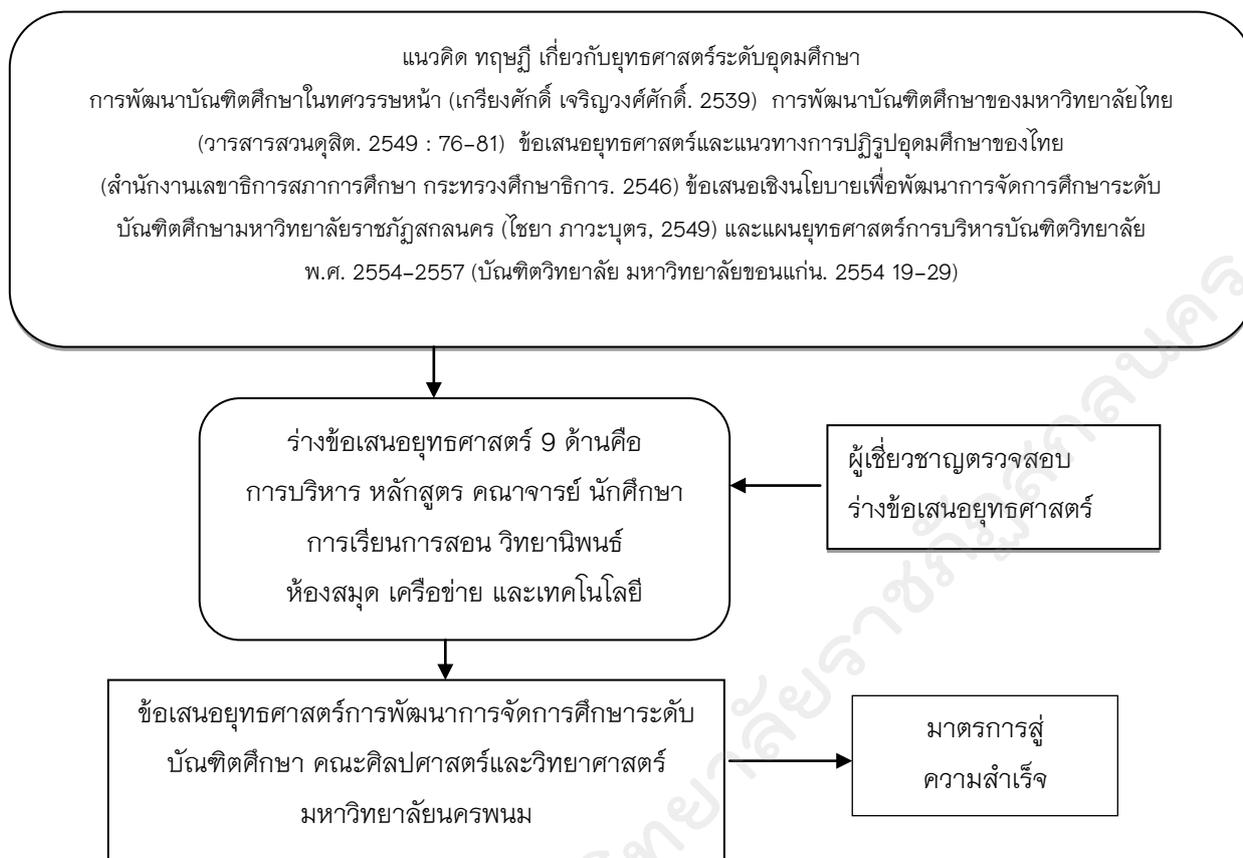
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และกำหนดมาตรการไปสู่ความสำเร็จ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มีกรอบแนวคิดในประเด็นต่อไปนี้

ผู้วิจัยศึกษา การพัฒนาบัณฑิตศึกษาในทศวรรษหน้า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539) การพัฒนาบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยไทย (วารสารสวนดุสิต. 2549 : 76-81) ข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2546) ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (ไชยา ภาวะบุตร. 2549) และ แผนยุทธศาสตร์การบริหาร บัณฑิตวิทยาลัย พ.ศ. 2554-2557 (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554 : 19-29) เป็นต้น ผู้วิจัยจะได้นำมาบูรณาการมาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาโดยพิจารณาให้ครอบคลุมการบริหารและการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม สัมภาษณ์/ แบบสอบถาม กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อเป็นร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์ฯ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและยืนยันร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 ดำรงตำแหน่งอธิการบดี หรือเคยดำรงตำแหน่งอธิการบดี และมีประสบการณ์ในการทำงานฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัย

1.2 ดำรงตำแหน่งคณบดี หรือเคยดำรงตำแหน่งคณบดี มีประสบการณ์ในการทำงานระดับบัณฑิตศึกษา และอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา

1.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อจัดทำเป็นกรอบแนวคิดของข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม และยุทธศาสตร์ในอนาคต

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีจำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Futures Research) ในการคัดเลือก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม และการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ และศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และระบบข้อมูลสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งฐานข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยผ่านกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อยกร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยผู้บริหาร และคณาจารย์

ต่อมา ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือและติดต่อขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัยด้วยตนเอง ได้จำนวนผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน โดยวิธีการดังนี้

แบบสอบถามฉบับที่ 1, 2 และ 3 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ และรับกลับคืน การตอบแบบสอบถามทุกรอบด้วยตนเอง

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 และ 2 จำนวน 19 คน รวมระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีนาคม – ธันวาคม 2558

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

รายละเอียดการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เอกสารงานวิจัย หนังสือ ตำรา และบทความการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นแนวทางประกอบการศึกษาขั้นต้น แล้วนำมาจัดทำเป็นกรอบในการตั้งเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษา ของคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ทั้ง 9 ด้าน คือ การบริหาร หลักสูตร คณาจารย์ นักศึกษา การเรียนการสอน วิทยานิพนธ์ ห้องสมุด เครือข่าย และเทคโนโลยี

2. นำแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ มาให้ผู้เชี่ยวชาญตอบรอบที่ 1 ซึ่งตอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 19 คน มาจัดเรียงลำดับข้อที่ผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นซ้ำกันจำนวนหลายคน จนครบทุกข้อ แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ชุดใหม่ แล้วนำไปสัมภาษณ์ในรอบที่ 2 เป็นการนำเอาคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตอบไว้ในสัมภาษณ์ ให้ได้เห็นความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษา มาจัดเรียงและเข้ากรอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Futures Research) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีหาค่าสถิติ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และค่ามัธยฐาน (Median)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มีการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ พบมีข้อเสนอ ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ทั้งหมด 9 ด้าน คือ การบริหาร หลักสูตร คณาจารย์ นักศึกษา การเรียนการสอน วิทยานิพนธ์ ห้องสมุด เครือข่าย และเทคโนโลยี ต่อไปนี้

1. ด้านการบริหาร

การบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้โดยมีการส่งเสริมและปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้สอดคล้องตามภาวะบทบาทที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ มีระเบียบข้อกำหนดในการคุ้มครองบริหารการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม การจัดการงบประมาณ และระบบการเงินที่มีคุณภาพให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ต่อมาการบริหารจะต้องยึดผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ระบบบริหารงานบุคคล ให้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี นอกจากนี้ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยเน้นการบริหารแบบรวมศูนย์ประชาธิปไตย มีการส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และส่งเสริมการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน

2. ด้านหลักสูตร

การจัดหลักสูตรเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเป็นผู้มีส่วนร่วมจัดการหลักสูตร เน้นความเข้าใจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก มีความหลากหลายที่จะตอบสนองของผู้เรียนที่มีความแตกต่าง มีการออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เป็นหลักสูตรเพื่อชีวิต ตอบสนองความต้องการหรือกระบวนการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกอนาคตที่จะมาถึงในไม่ช้า และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้ มีการจัดรายวิชาเรียนแบบพหุภาษา มีการบูรณาการความรู้ การปรับตัว การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา อย่างมีคุณภาพและคุณธรรม เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักสูตรร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ มีความหลากหลายในการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีความโดดเด่นเฉพาะ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและสังคมโลก

3. ด้านคณาจารย์

คณาจารย์ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะด้านภาษาต่างประเทศเพื่อรองรับความร่วมมือกับนานาชาติ สนับสนุนให้ทุนการทำวิจัยและนำเสนองานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อาจารย์ทั้งในและต่างประเทศมาบรรยายถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพงานบัณฑิตศึกษา ส่งเสริมสวัสดิการสำหรับอาจารย์บัณฑิตศึกษา และมีการส่งเสริมการพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ มีการรับอาจารย์ที่เก่ง มีความเชี่ยวชาญให้เข้ามาร่วมสอนและทำวิจัย

4. ด้านนักศึกษา

การบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ด้านนักศึกษา พัฒนานักศึกษาให้มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณชน ส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกับเครือข่ายเพื่อเป็นการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษา สนับสนุนให้มีการโอนหน่วยกิตและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งมีทักษะการสื่อสาร การคิดและการแก้ไขปัญหา และทักษะการชี้นำตนเอง มีการจัดอบรม สัมมนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษาทั้งในและต่างประเทศ มีทักษะทางปัญญา ทักษะทางสังคม และทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21

5. ด้านการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ควรมีการจัดสัมมนาให้กับนักศึกษาได้มีโอกาส ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในเชิงลึกและนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในขณะเดียวกัน อาจารย์และนักศึกษามีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากอาจารย์ทั้งในและต่างประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพงาน บัณฑิตศึกษา ผู้เรียนเรียนรู้จากโลกของความเป็นจริง โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริงทั้งในและนอกห้องเรียน โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาด้านการเรียน นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ทั้งเทคนิคการสอนและสื่อ การเรียนการสอนรวมทั้งระบบการวัดและประเมินผลบูรณาการเนื้อหาวิชาการและการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ร่วมไปกับการสอนทักษะโดยตรงที่เป็นอิสระจากเนื้อหาวิชา

6. ด้านวิทยานิพนธ์

มีการปรับจำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานของ สกอ. จัดประสบการณ์จริงในการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ในขณะที่เรียนรู้ในแขนงวิชาต่างๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรภายนอกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาเป็นที่ปรึกษาร่วมในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา รวมถึงการทำวิจัยให้มีความหลากหลาย มีการสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ จากการวิจัยให้กับสังคม ศึกษาวิจัยและแสวงหาองค์ความรู้ในเชิงลึก โดยใช้กรอบแนวคิดจากศาสตร์แขนงต่างๆ ในเชิงสหวิทยาการและบูรณาการระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เข้าด้วยกัน แล้วนำผลงานการวิจัยไปเผยแพร่ในระดับชาติและนานาชาติ

7. ด้านห้องสมุด

ปรับปรุงคุณภาพห้องสมุดบัณฑิตศึกษาให้มีมาตรฐาน ให้มีเอกสาร ตำรา สื่อ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ นำระบบเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บและค้นหาข้อมูลวิทยานิพนธ์ทั้งในและ ต่างประเทศ มีห้องสมุดดิจิทัล ง่ายต่อการเข้าถึง สามารถเข้าถึงได้โดยทุกคน ทุกสถานที่และทุกเวลา มีเครือข่าย เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่กว้างไกล ด้วยบริการออนไลน์ และระบบเครือข่าย Internet และมีศูนย์กลาง ซึ่งจัดทำสารระบบ (Directory) ของ Home page ของห้องสมุดทุกแห่งที่อยู่ในเครือข่ายไว้ในที่เดียวกัน และมีบรรยากาศมีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส เป็นบรรยากาศแห่งการอ่าน มีการจัดอาคารสถานที่ให้น่าเข้าใช้ มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการ เรียนรู้

8. ด้านเครือข่าย

การใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ การฝึกงานวิชาการและงานอาชีพ การให้ผู้เรียนร่วมดูแลช่วยเหลือและบริการ ชุมชน ตลอดจนการร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนในการจัดการศึกษา ตลอดจนชมรมศิษย์เก่าเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สร้างภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ จัดกิจกรรมพบปะให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ และให้มีความ ต่อเนื่อง จัดกิจกรรมเสริมแรง เพื่อยกย่องเชิดชูเครือข่าย สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งภายในและ

ภายนอกประเทศ เพื่อแบ่งปันหรือระดมทรัพยากร ทำวิจัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร อาจารย์ และ นักศึกษา และสร้าง Brand name ร่วมกัน ส่งเสริมอินเทอร์เน็ตให้มีเครือข่ายครอบคลุม กว้างขวาง เพื่อขยายการเรียนรู้

9. ด้านเทคโนโลยี

มีระบบเทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสาร/การเรียนรู้/การประชุมแบบออนไลน์ เข้าไปใช้ใน กิจกรรมการสอนโดยในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นสิ่งหลัก บูรณาการในระดับปริญญาตรีใช้เป็นสิ่งคู่ขนาน มีศูนย์คลังสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตลอดเวลาผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้เป็นที่รู้จักและเกิดการ ยอมรับ พัฒนาเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงกันทั่วโลก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางการศึกษา สอดคล้องกับ การพัฒนาระบบสารสนเทศ ฐานข้อมูล ฐานความรู้ เพื่อพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญและการจัดการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาขั้นสูง มุ่งสร้างนักวิชาการ นักวิชาชีพนักวิจัยที่มีสมรรถนะทาง วิชาการ วิชาชีพในระดับสูง เป็นผู้นำทางวิชาการ และผู้นำทางความคิดมีความสามารถแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วย กระบวนการวิจัย การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา การเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน คือ การบริหาร หลักสูตร คณาจารย์ นักศึกษา การเรียนการสอน วิทยานิพนธ์ ห้องสมุด เครือข่าย และเทคโนโลยี จึงจะสามารถตอบสนองความคาดหวังของสังคมไทยและสังคมโลกต่อสถาบันอุดมศึกษา และนำไปสู่ความเป็นเลิศของศาสตร์และการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ ปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อติดตามผลการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. มหาวิทยาลัยที่ทางแยก. กรุงเทพฯ : ส.เอเชีย. เพลส จำกัด, 2537.

ไชยา ภาวะบุตร. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.

บัณฑิตวิทยาลัย. แผนยุทธศาสตร์การบริหารบัณฑิตวิทยาลัย พ.ศ.2554-2557. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์. ความรู้คู่คุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

_____. อาจารย์มืออาชีพ แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

มหาวิทยาลัยนครพนม. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม. มหาวิทยาลัยนครพนม, 2548.

วารสารสวนดุสิต. “การพัฒนาบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยไทยทิศทางที่ควรเป็นเพื่อส่งเสริม ศักยภาพในการแข่งขันกับ นานาชาติได้อย่างยั่งยืน,” วารสารสวนดุสิต. 3(10) : 76-81; กรกฎาคม-กันยายน 2549.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.

_____. ข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มปท., 2546.

_____. โครงการวิจัยเรื่องการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร